

Research Note

ДВЕ МИСТЕРИОЗНИ ФОТОГРАФИИ ОТ БЕЛОГРАДЧИК

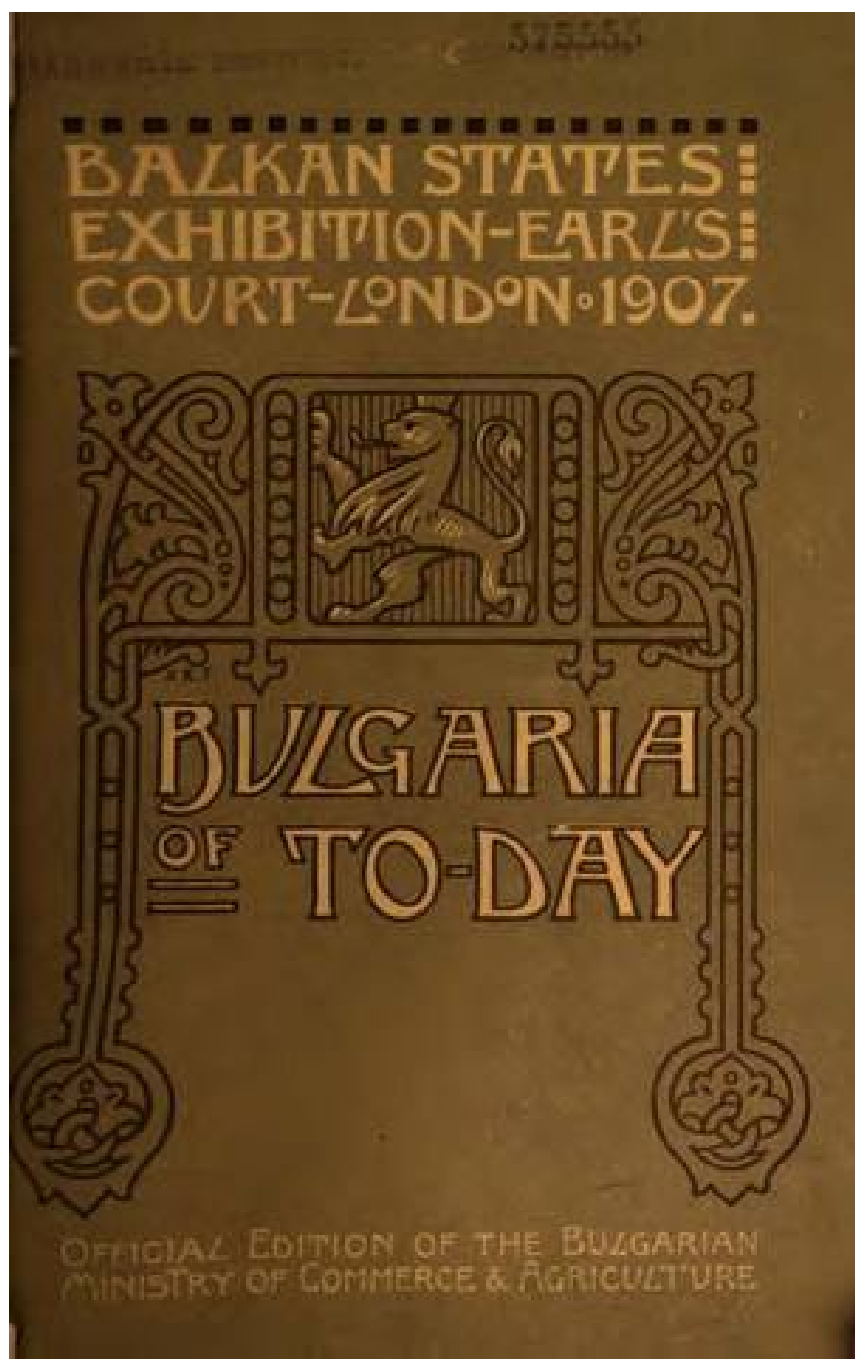
Б. В. ТОШЕВ

Abstract. Among the photographs of Belogradchik, published in books and journals from the 19th and early 20th centuries, there are two that raise eyebrows today with their view. One of them shows Belogradchik fortress in the form in which it probably never existed. In the other photograph the Belogradchik fortress, enlarged in 1837, cannot be recognized. However, such snapshot before this year could not be taken because in those years the photography had not been developed yet.

Keywords: Belogradchik, photography, mystery

Първата мистериозна фотография

През 1907 г. Министерство на търговията и земеделието издава в странство луксозна книга с подробни сведения за България. Английското издание на тази книга от 450 страници е озаглавено “Bulgaria of Today” (1907) и е поверено на Haxell, Watson & Viney Ltd. – фирма, която осигурява печата и подвързията на книгата.

Книгата е в две части. Първата част дава пълни сведения за Княжество България и неговото население: географски особености, хидрография, климат, флора и фауна, история на българите,

политическото и административно устройство на държавата, образователните институции, българската църква и другите религии на територията на страната. Втората част изцяло е посветена на икономическите условия в страната: горското стопанство, земеделието, кариерите, мините и топлите минерални извори, изкуствата и занаятите, пътищата и средствата за комуникация, експортната и импортната външна и морска търговия, банковото дело – всичко това е описано с големи подробности, което дава ясна индикация за стопанския напредък на България, постигнат в кратък период от време след Освобождението на българите от турско иго. Особена ценност на тази енциклопедична книга са нейните 38 илюстрации, всички с важен исторически заряд за днешния изследовател. Наистина е вълнуващо, че списъкът на илюстрациите, очевидно подбрани да представят визуално по най-впечатляващ начин България на стопанския и културен елит на Европа, започва с “Белоградчишките скали”.

Това, обаче, не е първата публикация на тази снимка. В 1891 г. тази илюстрация, под името “Белоградчишката твърдина”, се появява в обширното географско изследване на Константин Иречек “Княжество България” (Jireček, 1891).

Едва ли някога белоградчишката крепост е изглеждала така, както е показана на долната снимка. Обърнете внимание на каменните зидове на върха на тази непристъпна цитадела с бойници, които не предполагат използване на огнестрелно оръжие. Няма го разширението на крепостта от тридесетте години на XIX век. Вместо това една странна двуетажна къща, с няколко прозореца на горния етаж, затваря входа към крепостта.

Какво е това – снимка в натура (едва ли) или снимка на картина, рисувана от художник, който е рисувал по спомени?! Такава картина, обаче, не е известна. Ето една мистерия, която навярно е съдено да остане неразгадана.

Впрочем цитираните две книги не са единствените, в които се появява тази снимка. “Белоградчишките скали” могат да се видят и в големия справочник с разписания на българските железници, предназначен за страната и Европа (Кайшев & Михайлов, 1917). В една по-късна колекция на изгледи от България тази снимка се появява с цветната си версия.¹⁾ Особена ясна е снимката от албума “Beautiful Bulgaria” (1920).²⁾ Надписът под тази снимка е на руски: “Белоградчикскія столовыя горы” и е посочено името на фотографа: Д. Карастоянов в София.

Стр. 28—29. Кн. 1. Землеустройство.

Българчикския Столовия гори.

Фот. Д. Карастоянов, в. София

Втората мистериозна фотография

В кигата на Иречек (Jireček, 1891) има и втора фотография на Белоградчик (“Белоградчик от юг”). Разгледайте горната снимка, която показва центъра на града – нито една от виждащите се големи сгради днес не съществува. Дали сградата в дъното не е Войводения конак, изгорял по време на Сръбско-българската война от 1885 г.? Дали двуетажната бяла сграда в ляво не е Новия конак, на мястото на който през 1891 г. е построен Военният клуб? (Панов, 2010).

DAS FÜRSTENTHUM
16583
B U L G A R I E N.

SEINE

BODENGESTALTUNG, NATUR, BEVÖLKERUNG, WIRTSCHAFTLICHE
ZUSTÄNDE, GEISTIGE CULTUR, STAATSVERFASSUNG, STAATSVER-
WALTUNG UND NEUESTE GESCHICHTE.

VON

DR. CONSTANTIN JIREČEK.

MIT 48 ABBILDUNGEN UND EINER KARTE.

PRAG: F. TEMPSKY. WIEN: F. TEMPSKY. LEIPZIG: O. FRETZAG.
BESCHLESEN DER K. K. AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN IN WIEN.
1891.

Голямата изненада в тази фотография е отсъствието на калето в дясно на Първа плоча, където е цитаделата на крепостта. Там, където

трябва да се вижда калето в обичайния му вид, освен редки храсти, няма нищо. Възможно ли снимката да е направена преди 1837 г., от когато разширението на белоградчишката крепост вече е факт. Едва ли, въпреки че в тези години Бланки (Blanqui, 1845) е посещавал Белоградчик, а фотографията във Франция по това време вече е направила първите си стъпки. Тази версия изглежда твърде неправоподобна. Обяснението навярно е съвсем просто – фотографът е разполагал със снимка с лошо качество и при обработката ѝ калето просто е изчезнало.

БЕЛЕЖКИ

1. <http://retrobulgaria.com/belogradchik/index.html>
2. <http://www.promacedonia.org/bugarash/bella/index.html>

ЛИТЕРАТУРА

- Каишев, Н. & Михайлов, Х. (1917). *Наръчник по търговската служба на железниците и пътеводител*. София: печ. “Искра”.
- Панов, К. (2010). Белоградчик (минало и настояще). *Венец, 1*, 171-197.
- Blanqui, A.-J. (1845). *Voyage en Bulgarie*. Paris: W. Coquebert.
- Bulgarian Ministry of Commerce & Agriculture. (1907). *Bulgaria of to-day*. London: Haxell, Watson & Viney Lt.
- Jireček, C. (1891). *Das fürstenthum Bulgarien. Seine Bodengestaltung, Nature, Bevölkerung, wirthschaftliche Zustände, gestige Cultur, Staatsverfassung, Staatsverwaltung und neueste Geschichte*. Prag, Wienn, Leipzig: F. Tempsky, F. Tempsky, G. Freytag.

✉ Professor B.V. Toshev,
University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd.,
1164 Sofia, BULGARIA
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg